

Avalent>Öigusaktid ja kohtupraktika>Lilikmesrliigi õigus

A tagállamok joga

Austria

Bevezetés – Ez az oldal tájékoztatást nyújt az osztrák jogrendszerről és áttekintést ad az osztrák jogról.

Jogi források

A jogi eszközök típusai – leírás

Az osztrák jog elsődlegesen írott (gesetztes) jog.

Ausztria szövetségi alkotmánya szerint a szövetségi (alkotmányos) törvény mellett a kilenc tartományban külön tartományi (alkotmányos) törvény is létezik. A tartományi alkotmányjog nem ütközhet a szövetségi alkotmányjoggal, ezért **alá van rendelve**. A szövetségi és a tartományi törvények között ugyanakkor főszabály szerint nem áll fenn ez a rangsor. 1988 óta a tartományok a hatáskörükbe tartozó ügyekben nemzetközi szerződéseket is köthetnek. A külügyek terén azonban továbbra is a szövetségi kormányt illeti az elsőbbség.

A szokásjog és az ítélezési gyakorlat státusza

A szokásjog nagyon korlátozott szerepet játszik.

A legfelsőbb bíróságok ítéletei értékes iránymutatást nyújtanak a jogalkalmazáshoz, és nagy jelentőséggel bírnak. Az igazságszolgáltatás jogát azonban hivatalosan nem ismerik el jogforrásként.

A hatóságok jogi aktusai

Az állam főszabály szerint magában foglalja a szuverenitás körébe tartozó cselekményeket – a közigazgatási határozatokat kibocsátó hatóságok aktusait, a törvényeket (jogalkotási aktusokat), a közigazgatási aktusokat (a végrehajtó hatalom aktusait) és a bírósági határozatokat (bírói aktusok).

A törvények meghatározzák azokat a közigazgatási aktusokat, amelyekre a közigazgatási hatóságok felhatalmazást kaptak. Ez lehet például közlemények kibocsátása (egyéni jogi aktusok) vagy rendeletek (általános jogi rendelkezések) elfogadása. A közvetlen közigazgatási hatósági és kényszerintézkedések akkor is mérlegelhetők, ha például rendőrségi műveletek esetében a veszélyek megelőzése érdekében azonnali hatósági beavatkozásra van szükség.

Nemzetközi jogforrások és az európai uniós jog

Az osztrák **Alkotmány** szerint a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai az osztrák szövetségi jog részét képezik, a nemzetközi szerződéseket pedig (konkrét jogszabályokkal vagy azok nélkül) be **kell** illeszteni az osztrák jogrendszerbe. A szerződések rendelkezéseinek a nemzeti jogrendszeren belüli rangját az adott rendelkezések tartalma határozza meg.

Az Alkotmányt módosító vagy kiegészítő nemzetközi szerződések elfogadásához a Nationalratban (az osztrák parlament alsóháza) ugyanolyan többségre van szükség, mint a szövetségi alkotmánytörvények esetében. A törvényi jogot módosító vagy kiegészítő szerződések elfogadásához ugyanolyan határozatképesség szükséges, mint a törvények esetében.

Főszabály szerint a szövetségi elnök a szövetségi kormány vagy az általa felhatalmazott szövetségi miniszter kérésére állami szerződéseket köt. A politikai szerződések és a törvényeket módosító vagy kiegészítő szerződések elfogadásához a Nationalrat előzetes hozzájárulása szükséges. A szövetségi elnök felhatalmazhatja a szövetségi kormányt vagy annak illetékes tagjait egyes olyan nemzetközi szerződések megkötésére, amelyek nem politikai jellegűek, illetve nem módosítanak és nem egészítenek ki jogszabályt.

Ausztria 1995. január 1-jei uniós csatlakozása óta az osztrák alkotmányjog már nem a vonatkozó alapvető jogrendet, hanem az Európai Unió jogát (**alkotmányosság**) is meghatározza. Az uralkodó vélemény szerint az **uniós jog elsőbbséget élvez a nemzeti joggal** szemben, és így az egyszerű szövetségi alkotmányjoggal szemben is, **a szövetségi alkotmány alapelvivel szemben azonban** nem.

Alapjogszabályok

Polgári jog

Polgári ügyekben az elsőfokú joghatóságot általában a kerületi bíróságok és a regionális bíróságok gyakorolják. Bécsen kívül a járásbíróságok és a regionális bíróságok is tárgyalnak kereskedelmi ügyekben. Emellett a regionális bíróságok munkaügyi és társadalombiztosítási ügyekkel is foglalkoznak. Csak Bécs rendelkezik kereskedelmi ügyekben eljáró körzeti bírósággal, saját kereskedelmi bíróságával, valamint munkaügyi és szociális bíróságával.

A joghatóság főszabály szerint a per jellege (objektív joghatóság) szerint oszlik meg a bíróságok között, és azt a jogvita összege alapján kell meghatározni minden olyan ügy tekintetében, amely nem annyira elkülönül a körzeti vagy regionális bíróságoktól. Az ügy típusa mindig elsőbbséget élvez az értékkritériummal szemben.

A körzeti bíróságok a kereset jellege alapján rendelkeznek joghatósággal, pl. a legtöbb családjogi vagy bérleti peres ügyben. A kereset jellegétől függően a regionális bíróságok rendelkeznek joghatósággal, így például az atomfelelősségről szóló törvény, a hivatalos felelősségről szóló törvény, az adatvédelmi törvény, a versenyjog és a szerzői jog szerinti jogvitákban. A járásbíróságok rendelkeznek joghatósággal az olyan ügyekben, amelyekben a követelés értéke nem haladja meg a 15 000 EUR-t, és a regionális bíróságok rendelkeznek joghatósággal azokban az esetekben, amikor a követelés értéke meghaladja a 15 000 EUR-t.

A bírósági körzethez fűződő személyes kapcsolata miatt mindenki általános joghatósággal rendelkezik. A kereseteket általában az alperes rendes bírósága előtt terjesztik elő. A magánszemély szokásos joghatóságát rendszerint az a hely határozza meg, ahol lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik; egy személynek több szokásos fóruma is lehet. A jogi személy szokásos joghatóságát általában az a hely határozza meg, ahol a jogi személy létesítő okirat szerinti székhelye található.

Kereskedelmi jog

Csak Bécs rendelkezik kereskedelmi ügyekre szakosodott polgári bíróságokkal, nevezetesen a Bezirksgericht für Handelssachen (kereskedelmi ügyekben eljáró bíróság) és a Handelsgericht Wien (bécsi kereskedelmi bíróság), valamint a munkaügyi és társadalombiztosítási ügyekkel foglalkozó különös polgári bíróság, nevezetesen az Arbeit- und Sozialgericht Wien (bécsi munkaügyi és szociális bíróság). Minden más kerületben a kereskedelmi ügyeket, valamint a munkaügyi és társadalombiztosítási joggal kapcsolatos ügyeket a rendes bíróságok bírálják el. A kereskedelmi ügyekben, valamint a munkaügyi és társadalombiztosítási ügyekben a területi illetékességre általában a polgári eljárás általános szabályai az irányadók.

Közigazgatási jog

A közigazgatási jog – tág értelemben – „közjogként” szabályozza a közigazgatási szervek szervezetét és a közigazgatási hatóságok eljárásjogát, valamint az állam és polgárai közötti kapcsolatokat, a jogszabály címmzettjeinek magatartási kötelezettségeit és a közigazgatás érdemi döntéshozatali kritériumait is. A közigazgatási jog számos konkrét területén példaként említhető az állampolgárság és a külföldi állampolgárok, a rendőrség és az ingatlanjog. A bíróság által büntetendő cselekmények mellett a közigazgatási büntetőjog azt is szabályozza, hogy a közigazgatási büntetőjog szerint mi minősül közigazgatási szabálysértésnek.

A közigazgatási jog egyéb alterületei közé tartoznak a közigazgatási eljárás és a (közigazgatási) jogi védelemre vonatkozó rendelkezések. A közigazgatási hatóságok határozatai, pl. határozatok a fellebbezéssel megtámadhatók a közigazgatási bíróságok előtt.

Jogszabályi hierarchia

A szövetségi alkotmányos norma a nemzeti tanácsban a szavazatok kétharmados többségét követeli meg, a tagok legalább fele jelen van.

Emellett az így megalkotott rendelkezést kifejezetten alkotmánytörvénynek vagy alkotmányos rendelkezésnek kell nevezni.

Ezzel szemben a szövetségi törvényen alapuló rendelkezésekről való érvényes határozathozatalhoz a Nationalratban a képviselők legalább egyharmadának jelenléte és a leadott szavazatok abszolút többsége szükséges.

1. Az Alkotmány irányadó alapelvei

Az osztrák alkotmány vezérelvei (alapvető elvek) az osztrák jogrend fő alapjai:

a demokratikus elv

a hatalommegosztás elve

a jogállamiság elve

a köztársasági elv

a szövetségi elv, és

a liberális elv.

Összességében ezek a vezérelvek alkotják az **alkotmányos rendet**.

Ezek nagy alkotmányjogi jelentőséggel bírnak. Ha a szövetségi alkotmány módosítása felhagy az egyik vezérelvvel, vagy alapvetően megváltoztatja az elvek közötti kapcsolatot, ez **általános változásnak minősül**, és **népszavazást tesz szükségessé**.

2. Elsődleges és másodlagos uniós jog

Az **1995. január 1-jei osztrák uniós csatlakozás** az osztrák alkotmány átfogó módosításával járt. A csatlakozás óta az osztrák alkotmányjog már nem a vonatkozó alapvető jogrendet, hanem az Európai Unió jogát (**alkotmányosság**) is meghatározza. Az uralkodó vélemény szerint az **uniós jog elsőbbséget élvez a nemzeti joggal** szemben, és így az egyszerű szövetségi alkotmányjoggal szemben is, a szövetségi alkotmány alapelveivel szemben azonban nem.

3. „Egyszerű” szövetségi alkotmányjog

Az alkotmányjog meghatározza a politika játékszabályait, köztük különösen

a jogalkotási eljárás

a legfőbb szervek államszervezeten belüli jogállását,

a szövetségi kormány és a tartományok közötti viszonyt a jogalkotási eljárás és a jogalkalmazás tekintetében, valamint az állami cselekvés közigazgatási bíróságok révén történő ellenőrzését.

4. Szövetségi törvények

Az Alkotmányban megfogalmazott jogállamiság alapelve előírja, hogy a közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban a törvényekkel összhangban kell alkalmazni a jogot. Az Alkotmány a jogalkotási hatáskört megosztja a szövetségi kormány és a tartományok között.

Rendeletek

A rendeletek (**Verordnungen**) a **közigazgatási hatóságok által elfogadott általános jogi rendelkezések, amelyek a törvény hatálya alá tartozó valamennyi személyre nézve kötelezőek**. Az Alkotmányban foglalt általános felhatalmazás alapján a végrehajtási rendeletek más általános rendelkezések, főként a törvények részletes szabályait határozzák meg. A törvényt módosító vagy kiegészítő rendelkezések kifejezett alkotmányos felhatalmazást igényelnek.

6. Határozatok

A határozatok (Bescheide) elsődlegesen a jog alkalmazását szolgáló közigazgatási aktusok, amelyek csak az e határozatokban megjelölt személyeknek szólnak.

Jogalkotási eljárások

Jogalkotási kezdeményezés

Törvényjavaslatokat a következők nyújthatnak be a Nationalrathoz:

Ezenkívül tárgyalásra a Nationalrat elé kell terjeszteni minden olyan polgári kezdeményezést, amelyet 100000 szavazó, vagy három tartomány szavazóinak egyhatoda írt alá.

A gyakorlatban a legtöbb jogalkotási kezdeményezés a szövetségi kormánytól származik. A kormányzati törvényjavaslatokat a szövetségi kormánynak (minisztertanácsnak) egyhangúlag kell elfogadnia. Ezt megelőzően az illetékes szövetségi miniszter által kidolgozott törvénytervezetet más szervek (Länder, érdekcsoportok) is közzéteszik megfontolásra.

A jogi aktus elfogadása

A Nationalrat általi elfogadásukat követően a törvényjavaslatokat a Bundesratnak kell jóváhagynia. (A szövetségi pénzügyi törvényjavaslatokat nem kell a Bundesrat elé terjeszteni – a Nationalrat szövetségi szuverenitása.) Ezután a szövetségi kancellár a törvényjavaslatot megküldi a szövetségi elnöknek aláírásra.

Ha a Nationalrat úgy határoz, akkor az adott törvényjavaslatról népszavazást kell tartani. Népszavazás tartását a Nationalrat tagjainak többsége is kérheti.

Ebben az esetben a Nationalrat által már elfogadott törvényjavaslatot az aláírás előtt népszavazással kell elfogadtatni.

Emellett az Alkotmány minden átfogó módosításáról is népszavazást kell tartani.

A szövetségi elnök aláírásával tanúsítja, hogy a törvény az Alkotmánynak megfelelően került elfogadásra. Ezt az aláírást ezt követően a szövetségi kancellárnak kell ellenjegyeznie.

Egy törvény hatályon kívül helyezése történhet akár kifejezetten (formális hatályon kívül helyezés), akár egy annak ellentmondó tartalmú új jogszabály elfogadásával (tartalmi hatályon kívül helyezés), anélkül, hogy formálisan rögzítenék, hogy a korábbi rendelkezés már nem hatályos (lex posterior derogat legi priori). A különös rendelkezések elsőbbséget élveznek az általános rendelkezésekkel szemben (lex specialis derogat legi generali). Ezenkívül a törvény érvényessége kezdettől fogva korlátozható.

A jogi aktus kihirdetése, közzététele és hatálybalépése

Miután a szövetségi elnök aláírta (az alkotmány hitelesítése) és a szövetségi kancellár ellenjegyzését, a szövetségi törvényt kihirdetik a Szövetségi Jogi Közlönyben.

Ha a törvény másként nem rendelkezik (visszaható hatály vagy Legisvakanz), a törvény a szövetségi közlönyben való kihirdetése napján lép hatályba.

A különböző jogforrások közötti összeütközések feloldásának módjai

A jogállamiság alapelveinek kifejeződéseként az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik a törvények alkotmányosságának és a rendeletek jogszerűségének felülvizsgálata (úgynevezett bírósági felülvizsgálat).

Az Alkotmánybíróság „hatásköri összeütközésekről” is határoz, például bíróságok és közigazgatási hatóságok, tartományi és szövetségi szervek között, amelyek ugyanabban az ügyben joghatóságot érvényesítenek vagy megtagadják a joghatóságot.

A „hatáskör meghatározására vonatkozó joghatóság” keretében az alkotmánybíróság kötelező erejű döntést hoz arról is, hogy valamely jogszabály vagy végrehajtási aktus a szövetségi kormány vagy a tartományok hatáskörébe tartozik-e.

A magasabb rendű jog alkalmazása nem élvez elsőbbséget minden egyes esetben.

Jogi adatbázisok (a megfelelő hivatkozásokkal)

Ingyenes-e a konzultáció?

Igen. A jogszabályok és az ítélkezési gyakorlat ingyenesen hozzáférhető a Szövetségi Jogi Információs Rendszeren (RIS) keresztül a <https://www.ris.bka.gv.at/> címen.

Mely nyelveken érhető el az adatbázis?

Az adatbázis elvileg csak német nyelven érhető el. Néhány általános információ és a jogszabályok egy része angol nyelven érhető el egy angol nyelvű belépési oldalon (lásd a következő linket: [RIS Jogi Információs Rendszer \(bka.gv.at\)](https://www.ris.bka.gv.at/)).

Milyen keresési feltételek állnak rendelkezésre?

A Szövetségi Jogi Információs Rendszer (RIS) alapjául szolgáló adatbázis különböző alkalmazásokra oszlik, például a „Szövetségi törvény egységes szerkezetbe foglalta”, a „Szövetségi Jogi Közlöny 2004-től hiteles”, a „Staat- und Bundesgesetzblatt 1945–2003” és egyéb alkalmazásokra. A RIS amellett, hogy tájékoztatást nyújt az Osztrák Köztársaság jogáról (pl. egységes szerkezetbe foglalt szövetségi és regionális jog, ítélkezési gyakorlat), többek között a Szövetségi Jogi Közlönyek (2004 óta) és a Tartományi Jogi Közlönyek (2014/15 óta) jogilag kötelező erejű közzétételeként is szolgál.

Minden egyes kérelem esetében külön keresési űrlap áll rendelkezésre, amely a szóban forgó alkalmazáshoz igazított keresési lehetőségeket tartalmazza. Például a leggyakrabban használt „Szövetségi jog egységes szerkezetbe foglalta” alkalmazásban a keresés korlátozható többek között a „keresőszó”, a „cím”, a „rövidítés”, a „közzétévő szerv”, a „jogszabály típusa”, az „indexszám”, az érvényesség időpontja és az időbeli hatály tekintetében. A teljes adathalmaz teljes szövege is kereshető (feltéve, hogy német nyelvű).

A részalkalmazásokra vonatkozó különböző kézikönyvek a „Help/Kapcsolattartó” menüpont alatt érhetők el. Például a RIS lekérdezési kézikönyve (lásd a HandbuchBgblAuth.pdf ([bka.gv.at](https://www.ris.bka.gv.at/)) [linket](#)) támogatja a Szövetségi Jogi Közlönyek keresését azok jogilag kötelező („hiteles”) verziójában.

Utolsó frissítés: 15/12/2023

Az oldal tartalma ezen a nyelven gépi fordítással készült. A weboldal tulajdonosa nem vállal semminemű felelősséget a gépi fordítás minőségéért.